

Kitekint? - Quo vadis, Európa?

2009 július 06. Flag

Szöveg méret

90
Mentés

- 0

Értékelés kiválasztása Még nincs értékelve

Mérték

A berlini fal 1989-es leomlása után úgy t?nt, hogy a demokráciába és a kapitalizmusba vetett hit végleg gy?zedelmeskedik Európában.

Ezzel szemben ma az európai polgárok csalódottak, egyre kevésbé bíznak saját kormányukban és az Európai

Unióban, és egyre mélyebb cinizmussal bújnak ki az adózás, a katonai szolgálat és más kötöttségek alól. Mi történik Európában?

Fritz Scharpf, aki a Max Planck Intézet kölni Európa Intézetének igazgatója, az egyik legnevesebb Európa-szakért?, azt állítja, hogy Európában demokráciadeficit alakult ki, és az európai gazdaság lemaradt az amerikaival folytatott versenyben: tehát az Európai Unió m?ködése ma se nem demokratikus, se nem hatékony. A globalizáció és az európai gazdasági integráció sorra lebontotta a kereskedelem és a t?keáramlás el?tti akadályokat. Ett?l azonban Európa nem lett hatékonyabb, miközben az Európai Unió intézményeit csak a hatékonyság legitimálja, teszi törvényessé. Scharpf nem kevesebbet állít, mint azt, hogy az európai integráció két motorja - a brüsszeli Európai Bizottság és az Európai Bíróság - nem m?ködnek legitim módon, mert eljárásaikhoz el?zetesen nem szükséges beszerezniük a másik két hatalmi központ, a Miniszterek Tanácsa és az Európai Parlament hozzájárulását. Hatalmuk alapja az, hogy a szerz?dés cikkelyeit értelmezve indítanak eljárásokat és hoznak határozatokat, de ezeket semmi nem legitimálja, csak ha hatékonyan m?ködnek: ezt azonban ma nem érzik az európai polgárok. E két intézmény tisztában is van fura helyzetével, ezért úgy próbálnak némi legitimációra szert tenni, hogy belátják saját korlátaikat: igyekeznek rejtve, el?re-hátra lépegetve m?ködni, hogy ne derüljön ki igazi hatalmuk, tehát legitimációs hiányuk.

Szerz?nk szerint a legitimációhiány veszélyes. Például a weimari Németországban a gazdasági összeomlás diktatúrához vezetett. Ett?l a jöv?ben is tartani lehet, mert az európai gazdaságok egyre kevésbé képesek fenntartani a jóléti államot, és meg?rizni a munkahelyeket. Könyve arról szól, hogy el lehet kerülni, hogy az Európai Unió a weimari Németország sorsára jusson.

Az Európai Unióban mára deficit alakult ki a problémák megoldásában. A nemzetállamok szintjér?l az uniós intézmények szintjére kerültek azok a döntések, amelyek lebontják a korlátokat az európai gazdaságban, és a globális pénzpiacok szintjére csúsztak fel azok a döntések, amelyeket korábban az egyes országok kormányai és jegybankjai hoztak meg. Ennek eredményeképpen az információ, az áru, a t?ke és a munkaer? szabadon áramolhat a globális gazdaságban és az Európai Unióban egyaránt, de ezzel csak a kapitalizmus er?södött, a demokrácia nem. A kapitalizmus és a demokrácia ugyanis szimbiózisban élnek, ahol a demokrácia feladata az, hogy támogassa a társadalomnak azokat a csoportjait, amelyeket a globális és európai kapitalizmus leértékel. A nemzetállamok keretében m?köd? demokráciát azonban egyre több olyan eszközét?l fosztja meg a globalizáció és az európai integráció, amellyel ezt a feladatát teljesíthetné. A nemzeti költségvetések egyre kevésbé képesek finanszírozni azokat a jóléti intézményeket, amelyek hálót tartanak a vesztesek alá, és mára alig maradt valami abból a Keynes által javasolt, a második világháború után bevezetett gazdaság- és társadalompolitikai eszköztárból, aminek Európa mai fejlett gazdaságát, jóléti társadalmát és politikai stabilitását köszönheti. Európa eddig különleges volt abból a szempontból, hogy minél gazdagabb lett egy ország, az állam annál többet költött egészségügyre, nyugdíjra, oktatásra, szociális ellátásra és más jóléti feladatokra. A globalizáció, tehát az amerikai minták és az európai integráció egyre halványítják ezt az európai "anyajegyet", ami növeli a demokratikus deficitet, a társadalmi feszültséget, és élezi a legitimációs hiányt.

Van-e megoldás az Európai Unió jöv?jét fenyeget? veszélyre?

Szerz?nk szerint részben a nemzetállam mainál okosabb m?ködése lehet a megoldás, részben az, hogy a nem legitim Brüsszeli Bizottság és Európai Bíróság mellett meger?södik a másik két törvényes intézmény: a Miniszterek Tanácsa és az Európai Parlament. A jóléti állam igen változatos formában m?ködik ma az Európai Unióban: a brit-ír, a kontinentális, a skandináv és a dél-európai megoldások nagyon különböznek egymástól, miközben ezekben az eltér? egészségügyi, oktatási és jóléti modellekben nagyon sok olyan megoldás van, amit máshol is használni lehet. Mi is jövünk, ahol a piaci átmenet során megmaradt a korábbi pazarló és szegény "jóléti" állami intézményrendszer. Scharpf szerint a nemzetállamok feladata, hogy az adott országra, társadalomra és kultúrára szabott, hatékonyan m?köd? jóléti rendszereket kialakítsa a következ? években. S?t, a nemzeti gazdaságpolitikáknak is vállalniuk kell a megmaradt kormányzati eszközök mainál okosabb és leleményesebb alkalmazását annak érdekében, hogy meg?rizzék a demokrácia oldalán a globalizáció és az európai integráció veszteseit.

Európa sorsa tehát éppen annyira múlik a közös intézményeken, mint a nemzetállamok mainál hatékonyabb m?ködésén. Nem igaz, hogy csak egy angolszász és egy európai modell versenyez az Európai Unióban, hanem sok út van, és sok jó megoldást lehet találni és követni. Ahogy ma sincs egyetlen európai út, úgy a jöv?ben sem lesz egyetlen sikeres recept. Semmi sem ment fel hát minket az alól, hogy saját utunkat járjuk, és kiizzadjuk magunkból azt a magyar modellt, amit közösen kezdtünk, nem is oly rég.

(Fritz W. Scharpf: Governing in Europe: Effective and Democratic?, Oxford University Press, New York, 1999)

Matolcsy György, hetivalsz.hu

Ajánló